

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти

Кафедра початкової та дошкільної освіти

ЛЮТИК АНАСТАСІЯ ЗЕНОНІВНА

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ НАОЧНОСТІ НА УРОКАХ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Магістерська робота

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 013 «Початкова освіта»

Науковий керівник:

доцент кафедри початкової
та дошкільної освіти, кандидат
педагогічних наук, доцент
Нос Л. С.

Львів – 2023р

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПУ НАОЧНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	9
1.1 Значення принципу наочності у процесі навчання англійської мови.....	9
1.2 Класифікація видів наочності.....	12
1.3 Особливості сприйняття учнями початкової школи наочних матеріалів.....	19
РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	26
2.1 Використання наочних посібників у процесі навчання монологічного та діалогічного мовлення	26
2.2 Використання наочних посібників у процесі навчання письма.....	37
2.3 Оцінка ефективності використання засобів наочності на уроках англійської мови.....	44
2.4 Методичні рекомендації щодо використання наочності у процесі навчання англійської мови у початковій школі.....	46
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ.....	66

ВСТУП

Проблема використання наочності у навчанні всіх предметів вивчається педагогами та психологами протягом багатьох століть. Принцип наочності є одним із «найдавніших» загальнодидактичних принципів: він був сформульований одним із перших. Наразі принцип наочності визначається як принцип навчання, відповідно до якого навчання будується з опорою на конкретні образи, які сприймаються учнями (Горбатова, 2000, с. 120).

Наочність у навчанні використовувалася у Стародавньому Римі та Стародавній Греції для полегшення процесу підвищення ефективності навчання. Тема наочного навчання аналізується у педагогічному науковому співтоваристві вже близько чотирьох століть. Наочністю XVI-XVII ст. займалися німецький педагог В. Ратке, чеський педагог Я. А. Коменський.

Елементи наочності – це наочні матеріали, що входять до складу аудіовізуальних засобів навчання.

Візуальні засоби можуть використовуватись на заняттях для семантизації лексики, для первинного закріплення, тренування, відтворення ситуацій спілкування та стимулювання висловлювання. Засоби наочності спираються на органи сприйняття (зір, слух) та роблять навчання та запам'ятовування більш ефективними (Коваленко, 2017, с. 123).

Необхідність використання наочності у навчанні на початковому етапі впливає з особливостей мислення та сприйняття здобувачів початкової освіти.

Наочність - найважливіший дидактичний принцип в освіті, один з найефективніших і найактуальніших сьогодні. Загальновідомо, що чим більше органів чуття ми використовуємо для сприйняття інформації, тим ефективнішим стає це сприйняття. На цю закономірність звернув увагу Я. А. Коменський, який дав правильне і широке розуміння наочності не тільки як засобу зорового сприйняття, але і як засобу сприйняття інформації за допомогою всіх органів чуття. Це правило відоме як «Золоте правило дидактики». Принцип наочності широко використовується у навчанні

іноземних мов, у навчанні лексики, письма, аудіювання, говоріння і особливо у вивченні граматики. Граматика - це основа мови. Без граматики неможливо оволодіти комунікативною компетенцією іноземної мови (основна мета викладання іноземної мови в школі).

Наочність можна використовувати як засіб стимулювання учнів до висловлення потрібного змісту, використання основного мовного матеріалу, презентації нової лексики, відпрацювання вимови та правопису, диктантів та рольових ігор. Нарешті, наочність - це простий, легкий і цікавий матеріал, який може зробити урок ефективним і цікавим. Завдання вчителя - підібрати відповідне завдання залежно від психолого-педагогічних особливостей дитини.

Загалом, якщо брати до уваги наочні посібники, то вони допомагають учням засвоювати мовний матеріал більш осмислено та з більшою цікавістю. Крім того, наочність мобілізує мовленнєву діяльність учнів, пробуджує інтерес до англійської мови, розширює обсяг матеріалу, що вивчається, знижує втому, тренує творчу уяву, мобілізує волю і полегшує процес вивчення англійської мови.

Застосування наочного матеріалу може бути дуже ефективним під час навчання мови. На сьогоднішній день ілюстративний матеріал широко використовується на початкових етапах навчання. Проте ніхто не стверджує, що з віком відсоток його вживання має знижуватись.

Наочність показує дітям об'єкти або процеси, які стимулюють інтерес до навчання, полегшують засвоєння матеріалу, знижують втому, активізують волю, розвивають пам'ять і навіть стимулюють уяву, що корисно як для дітей, так і для дорослих. Вибір того чи іншого виду наочності залежить від цілей навчання та, безпосередньо, вчителя, який його проводить. Важливим є також етап навчання учнів. При виборі правильного матеріалу слід дотримуватися деяких принципів.

У здобувачів початкової освіти існує три сторони діяльності: мотиваційна, цільова та виконавча. Важливо враховувати ці сторони і

правильно організовувати процес навчання. Вчитель має створити таку ситуацію спілкування, яка буде здатна зацікавити дітей, занурити їх у іноземну мову, мотивувати їх у подальше вивчення іноземних мов. Такі ситуації можуть як розвивати мову учнів, так і бути прикладами для певного граматичного правила.

Актуальність теми. Тема є надзвичайно актуальною в сучасному освітньому контексті. Ось кілька аргументів актуальності:

Підвищення мотивації учнів: використання візуальних елементів на уроках англійської мови може значно підвищити мотивацію учнів. Використання наочності, інтерактивних завдань та активного спілкування англійською мовою допомагає зробити навчання цікавим та захоплюючим.

Розвиток навички говоріння: використання візуальних елементів для розвитку розмовних навичок учнів. Візуальні матеріали полегшують аудіювання та говоріння іноземною мовою, а глядач може краще зрозуміти інформацію, спираючись на контекст, який він бачить.

Адаптація до сучасних технологій: у сучасному світі технології відіграють ключову роль у навчанні. Використовуючи відеоматеріали, мультимедійні та інтерактивні додатки, можна ефективно реалізувати принцип наочності та адаптуватися до сучасних педагогічних методик.

Підтримка різних типів учнів: діти мають різні стилі навчання. Візуальні методи дають можливість використовувати візуальний, аудіальний та кінестетичний підходи для ефективного навчання.

Таким чином, впровадження принципу наочності на уроках англійської мови в початковій школі є внеском у створення стимулюючого середовища, ефективного для вивчення мови та розвитку учнів загалом.

Деякі методисти вважають, що принцип наочності у навчанні іноземної мови проявляється дуже своєрідно: він знаходить своє вираження, насамперед, у домінуючій ролі слухової, а чи не зорової наочності. Ми ж, у свою чергу, вважаємо, що недоцільно говорити про провідну роль тієї чи іншої наочності в процесі навчання англійської мови. І слухова, і зорова

наочність однаково важливі для успішнішого процесу навчання. І якщо вони будуть використовуватися у взаємозв'язку один з одним, то реалізація принципу наочності здійснюватиметься найповніше.

Однак низка досліджень показала, що принцип наочності може працювати як позитивно, так і негативно. Надмірне захоплення наочністю та зловживання нею може ускладнювати формування понять, оскільки відволікає увагу учнів початкової школи від суттєвих ознак спостережуваного об'єкта чи явища та акцентує увагу на другорядних, по суті, ознаках. Однак вони також можуть бути зовні помітними і призводити до помилкових узагальнень і висновків. Точне відтворення предмету, що розглядається на уроці, не завжди сприяє розумінню та засвоєнню матеріалу.

Підкреслюючи важливість наочності у навчанні, слід пам'ятати, що учням необхідно розвивати не лише візуальне та метафоричне мислення, але й абстрактне та логічне мислення водночас.

Таким чином, під час освітнього процесу використання зовнішніх візуальних ресурсів завжди порушує принцип наочності, тоді як наявність фізичних ресурсів завжди свідчить про дотримання принципу наочності.

Проблемі використання засобів наочності під час уроків англійської мови у початкових класах присвятили свої дослідження такі вітчизняні науковці, як Т. Баланова (2017), О. Горбатова (2018), М. Гузар (2017), О. Дерев'янка (2012), І. Ключко (2015), Т. Коваленко (2017), О. Козленко (2014), Н. Королюк (2017) О. Кочеткова (2017), О. Левченко (2016), І. Литовченко (2015), Т. Марченко (2017), Л. Панова (2010), В. Редько (2011). Особливої уваги в цьому контексті заслуговують і роботи зарубіжних авторів, зокрема Bollen L. (2000), Ellis N., Lawson M. (1998), Sozler S (2012).

Враховуючи все вищезазначене, впливає актуальність дослідження. Ми вважаємо, що тема дослідження “Реалізація принципу наочності на уроках англійської мови в початковій школі” є актуальною та перспективною для української педагогічної теорії і практики.

Об'єкт дослідження: процес навчання англійської мови у початковій школі.

Предмет дослідження: використання принципу наочності на уроках англійської мови у початковій школі.

Мета дослідження – розглянути використання принципу наочності процесі навчання англійської мови у початковій школі.

Відповідно до мети дослідження було визначено такі завдання:

1. Проаналізувати значення принципу наочності в освітньому процесі.
2. Охарактеризувати особливості сприйняття здобувачами початкової освіти наочних матеріалів.
3. Описати практичне використання наочних посібників на уроках англійської мови у початковій школі.
4. Розробити методичні рекомендації з питань використання наочних посібників на уроках англійської мови.

Для вирішення поставлених завдань були використані такі **методи дослідження:**

- вивчення та аналіз психолого-педагогічної, методичної та навчальної літератури з проблематики дослідження;
- педагогічні анкетування вчителів та учнів.

Апробація й упровадження результатів дослідження. Основні теоретичні положення та практичні результати наукового пошуку висвітлені в збірнику студентських наукових праць «Освітній альманах» (2023).

Обсяг і структура магістерського дослідження: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У першому розділі «Теоретичні основи використання принципу наочності на уроках англійської мови у початковій школі» розкрито значення принципу, проаналізовано класифікацію видів наочності. Описано особливості сприйняття учнями початкової школи наочних матеріалів.

У другому розділі «Методичні засади використання наочності у процесі навчання англійської мови» розкрито використання наочних

посібників у процесі навчання письма, монологічного та діалогічного мовлення. Розроблено методичні рекомендації щодо використання наочності у процесі навчання англійської мови у початковій школі.

Завершується робота висновками та списком використаних джерел.

ВИСНОВКИ

Узагальнення отриманих результатів дослідження реалізації принципу наочності на уроках англійської мови в початковій школі дало змогу встановити, що цей процес займає істотну частину змісту навчання англійської мови у початковій школі. Проведене дослідження дозволило сформулювати висновки відповідно до поставлених завдань.

1. На основі опрацьованих джерел встановлено, що наочність є одним із основних засобів навчання здобувачів початкової освіти протягом усього освітнього процесу. Використання наочності під час уроків обумовлено психофізіологічними особливостями учнів цієї вікової групи.

Наочний посібник - засіб розвитку виступу, що дозволяє аналізувати інформацію не тільки на слух, а й візуально. Підручник, зошит із друкованою основою та методичні вказівки для вчителя є основними компонентами навчально-методичних комплексів.

Наочні посібники поділяються на демонстраційні посібники (великі) та індивідуальні (маленькі). Також наочні посібники поділяються на дві групи: група засобів предметно-подібної наочності та група знакової наочності.

2. Встановлено, що принцип наочності відіграє значну роль під час навчання іноземних мов. Наочність допомагає розкрити зміст висловлювання, формує мовленнєві ситуації. Використання наочності під час уроків іноземної мови допомагає легко відтворювати зв'язки від слова до предмета.

Охарактеризовано два види наочності. Мовна – пов'язана з демонстрацією мови, включає комунікативно-мовленнєву, демонстрацію в ізольованому вигляді, лінгвістична або граматична схема. Немовна наочність виявляється у пред'явленні екстралінгвістичних чинників навколишньої дійсності.

3. Визначено, що наочність має ряд функцій: презентація нового матеріалу, навчальна, семантизація, стандартизація, відтворення ситуації спілкування, стимуляція висловлювання. До засобів наочності відносять

картинки, асоціограми, схеми, таблиці, а також програми на комп'ютері, аудіо та відеоматеріали.

Перед здобувачами початкової освіти має бути поставлена певна мета, яку вони мають досягти в результаті першого року навчання та наступних.

При навчанні граматиці учні повинні виконувати низку дій: промовляння граматичної моделі за вчителем, спираючись на написану чи наочну структуру; потім той, хто навчається, повинен повторювати граматичне правило без опори на схему; потім, зрештою, учень зможе самостійно використати цю граматичну структуру в мовній ситуації без опор і підказок.

Освоєння граматичного матеріалу включає три етапи; презентацію матеріалу, контроль розуміння, первинні вправи у розпізнаванні даних граматичних структур.

Новий матеріал має бути представлений на дошці. Потім в результаті аналізу матеріалу встановлюється його значення та, нарешті, формулюється правило. Ми проаналізували ряд уроків іноземної мови у 3 та 4 класах, де граматичні правила давалися із застосуванням наочності. Учні легко засвоюють граматичний матеріал, представлений у вигляді таблиць, кластерів чи схем. Картинки та асоціограми допомагають їм сформулювати своє мовленнєве висловлювання по заданій темі. Основне призначення наочності – привернення уваги до предмету, що вивчається, підвищення інтересу, розвиток мотивації у учнів.

Отже, результати проведеного дослідження дають підстави вважати, що визначені завдання реалізовано, мети досягнуто.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баланова Т. Застосування технології «mind map» на заняттях з англійської мови [Електронний ресурс] / Т. Баланова. – Режим доступу : <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/7213/1/Zastosyvannya%20tehnologii%20Mind%20Map.pdf>
2. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти – Київ: Атіка, 2009 – 684с.
3. Большакова І. Інтегроване навчання: тематичний та діяльнісний підходи. НВК «Новопечерська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=f2kvqQdQp54>.
4. Буркова Л. В. Структурний підхід до поняття педагогічної технології / Л. В. Буркова // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. – 2000. – № 6. – С. 189–192
5. Староста В. І. Методологія та методи науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник / В. І. Староста, Г. В. Товканець. – Мукачево : МДУ, 2015. – 64 с.
6. Вашуленко М.С. Інтегрування завдань з рідної мови й читання // Початкова школа. – 1994. – № 6. – С. 13-16.
7. Вашуленко М.С. Програма інтегрованого курсу (навчання грамоти, математики, навколишній світ) // Початкова школа. – 2001. - № 8 – С. 24-30.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.Eduwiki.uran.net.ua>.
9. Вембер В.П. Навчально-методичні вимоги до електронного підручника // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць. – 2006. - № 4, С. 50-56.
10. Вишневецький О.І. Методика навчання іноземних мов: навч. посібн. /

О.І. Вишневський. – К.: Знання, 2011. – 206 с.

11. Гончаренко С.У. Формування наукової картини світу в дорослих: метод. посібник – Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. – 220 с.
12. Горбатова О.С. Організація наочності на уроках англійської мови в початковій школі. - Київ: Видавничий дім "Освіта", 2018. – 400 с.
13. Гузар, М.В. Наочність у навчальному процесі англійської мови в початковій школі: методика та прийоми застосування / М.В. Гузар. - Харків : Вид-во ХНПУ, 2017. - 167 с.
14. Гуржій А. М. Візуальні та аудіовізуальні засоби навчання : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Київ: Ін-т педагогіки АПН України, 2003. – 173 с.
15. Дерев'янко О.М. Реалізація принципу наочності на уроках англійської мови в початковій школі. - К.: Видавництво "Основа", 2012. – 240 с.
16. Деркач, О. М. Методика навчання англійської мови в початковій школі / О.М. М. Деркач. - К. : Генеза, 2016. - 384 с.
17. Дидактичні засади організації наочності на уроках англійської мови в початковій школі / О.М. І. Гаркуша // Педагогічний дискурс: збірник наукових праць. – 2019. – Вип. 24. – С. 92-97.
18. Жоголева Н. В. Психологія візуального мислення та засоби його формування при навчанні [Електронний ресурс] / Н. В. Жоголева, Л. І. Байсара. – Режим доступу: http://rusnauka.com/22_NIOBG_2007/Psihologia/25170.doc/htm.
19. Жук Ю.О., Шишкіна М.П. Електронний підручник та проблема систематики комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання // Нові технології навчання. – 2000. - № 25. – С. 44-49.
20. Іванчук М.Г. Інтегроване навчання: сутність та виховний потенціал. (Виховання особистості молодшого школяра в умовах інтегрованого

- підходу до навчання). – Чернівці: Рута, 2004. – 359 с.
- 21.Іванчук М.Г. Інтегрований урок як специфічна форма організації навчання // Початкова школа. – 2004. - № 5. – С. 10-13.
- 22.Інтегровані уроки в початковій школі / Упоряд. Н. С. Вегера — Тернопіль–Харків: Ранок, 2010. — 160 с. — (Серія «Відкритий урок»).
- 23.Клочко І.М. Наочність на уроках англійської мови в початковій школі. - К.: Видавництво "Освіта", 2015. – 120 с.
- 24.Коваленко Т.М. Використання засобів наочності на уроках англійської мови в початковій школі. - Київ: Педагогічна думка, 2017. – 262 с.
- 25.Козицька Т. В. Опорна графіка як засіб підвищення ефективності навчального процесу / Т. В. Козицька, О. В. Храпай // Фундаментальні прикладні дослідження. – 2011. – №2. – С. 237.
- 26.Козленко О.В. Розвиток наочності на уроках англійської мови в початковій школі. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 144 с.
- 27.Козловська І.М., Собко Я.М. Принципи дидактики в контексті інтегративного навчання // Педагогіка і психологія. – 1998. - № 4, - С. 48-51.
- 28.Комунікативні методи та матеріал для викладання англійської мови; перекл. з англ. мови та адаптація Л. В. Биркун. – Oxford University Press, 1998. – С.20-48.
- 29.Короліук Н. І. Технології наочності в навчанні англійської мови /Н. І. Короліук // Сучасні інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. – 2017. – Вип. 1 (7). – С. 33-39.
- 30.Коростіль Л. А. Покоління Z: пошук способів педагогічної взаємодії [Електронний ресурс] / Л. А. Коростіль // Народна освіта : електронне наукове фахове видання. – Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5229

- 31.Короткий термінологічний словник з педагогіки. – Кіровоград : Алмі, 2016. – 287 с.
- 32.Кочеткова, О. М. Застосування технологій наочності на уроках англійської мови в початковій школі// Проблеми сучасного педагогічного процесу – 2017 - 1(54). – С. 123-129.
- 33.Левченко О.М. Реалізація принципу наочності на уроках англійської мови в початковій школі. – Харків: Основа, 2016. – 208 с.
- 34.Литовченко, І. І. (2015). Роль наочності на уроках англійської мови в початковій школі// Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. - 4(43). – С. 261-266.
- 35.Лобанова В. Розвиток комунікативних навичок на уроках англійської мови. // Рідна школа. – 2009. - №6. – С,4-5
- 36.Луцинська О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення англійської мови здобувачами початкової освіти мови // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна.– 2018. - № 33 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/9963>
- 37.Марченко Т.В. Розвиток наочності на уроках англійської мови в початковій школі. - К.: Видавництво "Педагогічна думка", 2017. – 359 с.
- 38.Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія. – Київ: Промінь, 2006. – 432 с.
- 39.Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Колектив авторів під керів. С.Ю. Ніколаєвої. – Київ: Ленвіт, 2002. – 328 с.
- 40.Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ./ під ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.

41. Мисечко О. Є. Методика навчання англійської мови в середній школі : посібник-практикум для студентів вищих навчальних закладів / О. Є. Мисечко. – Житомир : Полісся, 2002. – 256 с.
42. Михайлюк Т.В. Особливості проведення інтегрованих уроків з використанням електронних засобів навчання у початковій школі. – Біла Церква, 2014. – С.47.
43. Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ ст. // Освіта України.– 2002. - № 33 - С. 4.
44. Ніколенко Л. Нова українська школа: інтеграційний підхід у початковій загальній освіті // Методист. – 2018. - № 2, С. 72-74.
45. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. МОН 27.10.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shola-compressed.pdf>.
46. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н.М. – Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеади», 2017. – 206 с.
47. Панова Л.С. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах [Текст]: підручник.// Л. С.Панова [та ін.]. –К. : Академія, 2010. – 328 с.
48. Пачос Ю. В. Інтерактивні методики викладання для покоління Z [Електронний ресурс] / Ю. В. Пачос. – Режим доступу : file:///C:/Users/user/Downloads/6550-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-13156-1-10-20190515%20(1).pdf
49. Просіна О. Інтеграція в НУШ. Інтегрований підхід в освітньому процесі // Методист. – 2018 – № 2, - С. 68-71.
50. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови / В. Редько// Рідна школа. – 2011. – № 8-9. – С. 28-36.
51. Роман С. В. Методика навчання англійської мови в початковій

- школі. – К. : Ленвіт, 2009. – 216 с.
52. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / М.М. Фіцула. – Київ: Академвидав, 2006. – 352 с.
53. Шевченко М.І. Використання інтерактивних методів навчання на уроках англійської мови в початковій школі. - Київ: Видавництво "Педагогічна думка", 2015. – 192 с.
54. Шевченко Є. Б. Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавального інтересу на уроках англійської мови / Є. Шевченко // Англійська мова та література. – 2005. – № 24. – С. 4–6.
55. Шемуда М. Застосування мультимедійних технологій у навчанні іноземних мов. // Теоретична і дидактична філологія. Серія: Педагогіка. - 2018. - Вип. 28. - С. 182-191.
56. Ю.І. Машбиць. Проектування експертної навчальної системи: (Пошук оптимальної реалізації психологічних механізмів навчання). – Київ: Ранок 2003. – 80 с.
57. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: навч. посіб. / Н.В. Якса. – Київ: Знання, 2007. – 358 с.
58. Akbar R. S. Does mind mapping enhance learning? / Rahima S. Akbar, Hanan A. Taqi // International Journal of English Language Teaching. – 2017. - Vol. 5. - № 8. – P. 65-77.
59. Al-Jarf R. Teaching spelling skills with a mind-mapping software / Reima Al-Jarf // Asian EFL Journal. – 2011. – Vol. 53. – P. 4–16.
60. Arifin M.N. Teaching Speaking Skills in the Young Learners' Classroom / M.N. Arifin. – State Islamic University. – 2018. – 9 p.
61. Bahrani T. How to Teach Speaking Skills. Journal of Education and Practice. / T. Bahrani. – Mahshahr, Iran. – 2012. – №2. – 6 p.
62. Baker J., Westrup H. Essential Speaking Skills. A handbook for English language teachers / J. Baker, H. Westrup. – London, New York: Continuum. – 2003. – 167 p.
63. Betancur M. Using mind mapping as a method to help ESL / EFL

- students connect vocabulary and concepts in different contexts / Martha Betancur, Gideon King // *Trilogia*. – 2014. – № 10. – P. 69-85.
64. Bollen L. Measuring the effect of innovations in teaching methods on the performance of accounting students / L. Bollen, B. Janssen, W. Gijsselaers // *Maastricht accounting and auditing research and education center*. – 2000. – №2. – 27 p.
65. Brewster J., Ellis G., Girard D. *The Primary English Teacher's Guide. New Edition* / J. Brewster, G. Ellis, D. Girard. – England: Penguin English. – 2012. – 288 p.
66. Brinkmann A. Graphical knowledge display – Mind Mapping and Concept Mapping as efficient tools in mathematics education / A. Brinkmann. – *Mathematics educational review*. – 2003. – №16. – P. 35-48.
67. Ellis N. Factors affecting the learning of foreign language vocabulary: imagery keyword mediators and phonological short-term memory / N. Ellis, A. Beaton // *Quarterly journal of experimental psychology*. – 1993. – P. 553-558.
68. Finocchiaro M. *The foreign language learner: a guide for teachers* / M. Finocchiaro, M. Bonomo. – N. Y. : Regents Pub. Co, 1972. – 300 p.
69. Lawson M. Learning and recall of foreign language vocabulary: effects of keyword strategy for immediate and delayed recall / M. Lawson, D. Hogben // *Learning and instructions*. – 1998, №2. – P. 179-194.
70. Liu T. Application of AI thinking visualization tool in the foreign language reading teaching [Electronic resource] / Ting Liu, Takaya Yuizono, Zhisheng Wang. – Access mode : https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/pdf/2020/39/e3sconf_ewre2020_02092.pdf
71. Richards C. J., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. – Cambridge : CUP, 1994. – 171 p.
72. Shipton I. Council B. *The Child as a Learner* / I. Shipton, A.S.

Mackenzie, J. Shipton. – 2006. – p. 5-9.

73. Sozler S. The effect of memory strategy training on vocabulary development of Austrian secondary school students / S. Sozler // Procedia – Social and behavioral sciences, 2012. – №46. – P. 1348-1352.